

BULGARIAN NATIONAL BANK

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

МАКРОИКОНОМИЧЕСКА
ПРОГНОЗА
ДЕКЕМВРИ 2022

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

МАКРОИКОНОМИЧЕСКА
ПРОГНОЗА
ДЕКЕМВРИ 2022 Г.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

Тримесечното издание на БНБ „Макроикономическа прогноза“ представя годишни прогнози за основни макроикономически показатели за България през текущата и следващите две години. Макроикономическата прогноза се изготвя от дирекция „Икономически изследвания и прогнози“ на БНБ и не е задължително да отразява вижданията на членовете на Управителния съвет на БНБ относно перспективите пред развитието на българската икономика. Информация за процедурата по изготвянето на прогнозата и технически пояснения по използвания макроикономически прогностичен модел могат да бъдат намерени в брой 4/2015 г. на публикацията „Икономически преглед“ в секцията „Прогностична дейност в БНБ“: http://bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_download/pub_r_f_2015_04_bg.pdf.

Публикацията „Макроикономическа прогноза“ (декември 2022 г.) е представена на Управителния съвет на БНБ на заседанието му на 24 януари 2023 г. В публикацията са използвани статистически данни и информация, налични към 30 декември 2022 г. Публикуваните оценки и прогнози не следва да се считат за съвет или препоръка и всяко лице, ползващо представената информация, поема пълна отговорност за вземаните от него решения.

Българската народна банка, членовете на Управителния съвет на БНБ и служителите на БНБ, участвали в подготовката на тази публикация, не носят каквато и да е отговорност за използването на прогнозите, оценките и цялата останала информация в публикацията от страна на което и да е друго лице.

Материалът е достъпен за ползване на интернет страницата на БНБ в рубрика „Изследвания и публикации“, раздел „Периодични публикации“. Разрешава се възпроизвеждането на части от публикацията при изрично позоваване на източника.

Бележки, коментари и предложения можете да изпращате на адрес: Българска народна банка, дирекция „Икономически изследвания и прогнози“, пл. „Княз Александър I“ № 1, 1000 София.

© Българска народна банка, 2023 г.

1000 София, пл. „Княз Александър I“ № 1

Интернет страница: www.bnb.bg

Материалите са получени за редакционна обработка на 25 януари 2023 г.

Информацията, публикувана в изданието, може да се ползва без специално разрешение, единствено с изричното позоваване на източника.

ISSN 2738-7658 (онлайн)

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕЗЮМЕ	5
ПРОГНОЗА ЗА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА 2022–2024 ГОДИНА	7
Външна среда	7
Икономическа активност в България	8
Платежен баланс	10
Пазар на труда	11
Паричен сектор	12
Инфлация	12
РЕВИЗИИ В ПРОГНОЗАТА	14
РИСКОВЕ ПРЕД РЕАЛИЗИРАНЕТО НА ПРОГНОЗАТА	16

ГРАФИКИ

- Ветрилообразна графика за очаквания годишен темп на изменение на реалния БВП..... 17
- Ветрилообразна графика за очакваната инфлация на годишна база в края на периода..... 18

ТАБЛИЦИ

- Ревизии в прогнозата за БВП и за инфлацията (12 януари 2023 г. спрямо 30 септември 2022 г.)..... 15
- Прогноза за основните макроикономически показатели за периода 2022–2024 г..... 19

Абревиатури и съкращения

АСБП	Актуализирана средносрочна бюджетна прогноза
БНБ	Българска народна банка
БВП	брутен вътрешен продукт
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕЦБ	Европейска централна банка
ИПЦ	Индекс на потребителските цени
НПВУ	Национален план за възстановяване и устойчивост
САЩ	Съединени американски щати
ХИПЦ	хармонизиран индекс на потребителските цени

РЕЗЮМЕ

Прогнозата на БНБ за основни макроикономически показатели е изготвена към 12 януари 2023 г. и се основава на допускания за развитието на международната конюнктура и за динамиката на цените на основни стокови групи на международните пазари към 15 декември 2022 г., докато допусканията за развитието на лихвените проценти в еврозоната са изготвени към 30 декември 2022 г. В прогнозата не се отчита потенциалното влияние на политическата несигурност в България върху икономическата активност и инфлацията.

В края на 2022 г. и в началото на 2023 г. се наблюдават признаци за влошаване на външната икономическа среда, като макроикономическата прогноза на ЕЦБ от декември 2022 г. предвижда краткотрайна и слаба рецесия в еврозоната в началото на 2023 г. Техническите допускания, заложи в текущата прогноза, предполагат растежът на външното търсене на български стоки и услуги да се забави до 2.1% през 2023 г. (от 5.8% през 2022 г.) и да възлезе на 3.4% през 2024 г. Цените на суровините на международните пазари продължават да се характеризират с висока колебливост, като според заложените в прогнозата допускания повечето от тях ще останат трайно над нивата си от 2021 г. през целия прогнозен хоризонт. При суровия петрол техническите допускания показват понижение на цените в евро през целия прогнозен хоризонт, като спадът е най-силно изразен през 2023 г. За цените в евро на природния газ и електроенергията на европейския пазар допускането е за известно повишение през 2023 г. спрямо 2022 г., последвано от стабилизиране на нивата им от края на 2023 г. Допусканията за цените на неенергийните продукти в евро са за умерено понижение през 2023 г. и покачване през 2024 г. в съответствие с развитието на глобалната икономическа активност. Очакванията на пазарните участници за краткосрочните лихвени проценти в еврозоната, които са заложи в прогнозата, предполагат повишението им да продължи до третото тримесечие на 2023 г., след което постепенно слабо да се понижават през останалата част от прогнозния хоризонт.

През 2022 г. очакваме реалният БВП на България да отчете растеж от 3.4%, който ще се определя най-вече от нарастването на частното потребление и натрупването на запаси от суровини, материали и готови продукти в икономиката. През 2023 г. очакваме растежът на реалния БВП да се забави съществено до 0.4%, което ще се определя най-вече от преминаването от положителен към отрицателен принос на изменението на запасите в икономиката. Други фактори, които ще ограничават нарастването на икономическата активност в страната през 2023 г., са прогнозираното съществено забавяне на растежа на правителственото потребление, както и очакваният спад на износа на стоки. За намаляването на стоковия износ ще допринасят както по-ниският растеж на външното търсене, така и специфични за България фактори, като забраната за износ към страни, различни от Украйна, на нефтопродукти, произведени от руски петрол, и планирани ремонтни дейности в едни от най-големите предприятия в страната. Същевременно за 2023 г. прогнозираме висок растеж на инвестиционната активност в съответствие със заложеното в прогнозата техническо допускане за профила на усвояване на средствата по Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) от страна както на частния, така и на публичния сектор. Очакваме растежът на икономическата активност да се ускори до 3.2% през 2024 г., което ще се дължи главно на формирането на нисък положителен принос на нетния износ поради възстановяването на растежа на износа на стоки.

Прогнозата за годишната инфлация, измерена чрез хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ), е тя да се забави до 4.2% в края на 2023 г. под влияние на допусканията за низходяща динамика на цените в евро на петрола и храните на международните пазари. Средно за годината очакваме инфлацията да възлезе на 7.0%, като в краткосрочен план натискът върху производствените цени, произтичащ от фактори, като реализираните се увеличения на цените на суровините и недостига на предлагане и на работна ръка, ще продължи да се отразява върху потребителските цени. Административно определяните цени също се очаква да имат сравнително висок положителен принос за общата инфлация в края на 2023 г., главно поради включените в прогнозата повишения на цените на ВиК услугите, на природния газ и увеличението на акциза на тютюневите изделия. Прогнозираме инфлацията в края на 2024 г. да се забави до 3.3%, следвайки низходящата динамика на цените на храните и енергийните суровини на международните пазари.

Рисковете пред прогнозата за растежа на реалния БВП се оценяват като балансирани за 2022 г. и 2023 г., докато за 2024 г. преобладават рисковете за реализиране на по-нисък растеж спрямо този в

базисния сценарий. В краткосрочен хоризонт е възможно растежът на реалния БВП в България да е по-висок при реализация на по-благоприятно икономическо развитие в основните търговски партньори на страната или при по-продължително поддържане на високи наличности на запаси от фирмите спрямо базисния сценарий. Рисковете за реализиране на по-ниска икономическа активност произтичат главно от продължаващия военен конфликт в Украйна и повишената икономическа несигурност в глобален план, както и от възможността за по-бързо и по-голямо повишаване на лихвените проценти от водещите централни банки спрямо базисния сценарий, съчетано със засилване на степента на пренасяне върху лихвените проценти в страната. В допълнение съществуват значителни рискове за по-бавно от заложеното в прогнозата изпълнение на инвестиционни проекти по НПВУ и усвояване на средства по европейски програми. Рисковете, свързани с потенциален недостиг на природен газ в България и в основните ни търговски партньори, изглеждат ограничени за текущата зима, но е вероятно да нараснат отново през зимния период на 2023–2024 г.

Пред прогнозата за инфлацията преобладават рискове за по-силно нарастване на цените спрямо базисния сценарий за целия прогнозен период. Тези рискове са свързани с динамиката на цените на енергийните суровини и храните на международните пазари, както и с възможността за по-значително от прогнозираното пренасяне върху потребителските цени на по-високите разходи за труд на единица продукция в среда на исторически ниска безработица, което е предпоставка за по-висока от прогнозираната базисна инфлация. Рискове за реализирането на по-висока от прогнозираната инфлация произтичат и от вероятността за по-големи повишения на регулираните цени през прогнозния период спрямо заложеното в базисния сценарий.

ПРОГНОЗА ЗА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА 2022–2024 ГОДИНА

Външна среда

Прогнозата на БНБ за основни макроикономически показатели е изготвена към 12 януари 2023 г. и се основава на допускания за развитието на международната конюнктура и за динамиката на цените на основни стокови групи на международните пазари към 15 декември 2022 г., докато допусканията за развитието на лихвените проценти в еврозоната са изготвени въз основа на данни, налични към 30 декември 2022 г. Несигурността в прогнозните стойности надвишава обичайните интервали, като динамиката на основните макроикономически показатели зависи до голяма степен от заложените в прогнозата технически допускания. В прогнозата не се отчита потенциалното влияние на политическата несигурност в България върху икономическата активност и инфлацията.

Прогнозата се основава на допускания за изменението на външното търсене на български стоки и услуги на базата на най-актуалната прогноза на Европейската централна банка (ЕЦБ), която включва информация към 23 ноември 2022 г. Нарастването на външното търсене от основните търговски партньори на България и данните за българския износ през първите девет месеца на 2022 г. бяха по-силни от очакваното, независимо от негативните ефекти, произтичащи от войната в Украйна. Въпреки това признаците за влошаване на външната икономическа среда в края на 2022 г. и в началото на 2023 г. се увеличават, като прогнозата на ЕЦБ е за краткотрайна и слаба рецесия в еврозоната в началото на 2023 г. Войната в Украйна, високите цени на суровините и материалите, повишението на лихвените проценти и влошените нагласи на икономическите агенти са сред основните фактори, които допринасят за тази перспектива. Освен в еврозоната, отслабване на икономическата активност

през 2023 г. се очаква и в други големи развити икономики, като САЩ и Обединеното кралство, както и в Китай, което ще допринесе за значително по-нисък в исторически план растеж на глобалния БВП през 2023 г., последван от постепенно възстановяване през следващите години. Техническите допускания, заложен в прогнозата, предполагат външното търсене на български стоки и услуги да отчете растеж от 5.8% през 2022 г., който впоследствие да се забави значително до 2.1% през 2023 г. и да възлезе на 3.4% през 2024 г.

Допусканията за изменението на цените на енергийните суровини (суров петрол, природен газ, електроенергия)¹ и неенергийните суровини (метали², храни³ и „други суровини“⁴)⁵ отчитат цените от сключени фючърсни договори на международните

¹ Допускането за динамиката на цената на петролните продукти за целия прогнозен период се основава на данни от фючърсни договори, които се търгуват на международните пазари. По отношение на природния газ също се използват цени на фючърсни договори за доставка до четвъртото тримесечие на 2023 г. (включително), след което е направено техническо допускане, че цената се запазва без промяна на достигнатото ниво до края на 2024 г. Оценките за динамиката на цената на електроенергията са направени на база пазарна информация от сключени фючърсни договори на немския пазар, обхващащи периода до четвъртото тримесечие на 2023 г. (включително), след което е направено техническо допускане, че цената се запазва без промяна на достигнатото ниво до края на 2024 г.

² Включват стомана, мед, алуминий, олово, цинк, никел и калай, претеглени в съответствие с българските външнотърговски потоци.

³ Включват свинско месо, кафе, пшеница, царевича, ориз, соя, захар, какао, мляко и жив добитък, претеглени в съответствие с българските външнотърговски потоци.

⁴ Включват каучук, дървен материал и памук, претеглени в съответствие с българските външнотърговски потоци.

⁵ Използвани са фючърсни договори, сключени за търговията на съответните суровини на международните пазари, като има налични данни до края на четвъртото тримесечие на 2023 г. За останалата част от прогнозния период не е налична публична информация за достатъчен обем и брой фючърсни сделки за тези суровини на международните пазари. Поради тази причина оценката за динамиката на цените е направена чрез отчитане на историческата им взаимовръзка с динамиката на глобалната търговия, заложен във външните допускания на прогнозата.

пазари към 15 декември 2022 г., като от началото на войната в Украйна при тези цени се наблюдава висока колебливост.

Според допусканията през целия прогнозен хоризонт цените в евро⁶ на повечето суровини (най-вече при енергийните и хранителните продукти) ще останат трайно над нивата си от 2021 г. При суровия петрол техническите допускания предполагат понижаване на цените в евро през целия прогнозен период, като спадът е най-силно изразен през 2023 г. Низходящият наклон на кривата на фючърсните договори, даващ индикации за поевтиняване на суровия петрол, е възможно да не отчита в пълна степен дългосрочните ефекти върху цената на тази суровина от структурните промени, произтичащи от войната в Украйна⁷, което би могло да се разглежда като фактор за задържане на по-високи ценови нива на енергийните продукти в средносрочен план. При цените в евро на природния газ и електроенергията на европейския пазар допусканията предполагат известно повишение през 2023 г. спрямо 2022 г., последвано от стабилизиране на цените на нивата им от края на 2023 г. Допусканията за цените на неенергийните продукти в евро са за умерено понижение през 2023 г., което вероятно е свързано най-вече с достигнатите през 2022 г. високи в исторически план ценови равнища и с опасенията на пазарните участници за значително влошаване на глобалната икономическа среда, което би ограничило търсене-

⁶ Прогнозата за цените на суровините в евро се основава на техническо допускане за валутния курс на еврото към долара на САЩ, като за целия прогнозен хоризонт той се фиксира на средната си стойност за октомври и ноември 2022 г. и на последните десет дни към датата на изготвяне на допусканията за външната среда, която е 15 декември 2022 г. В резултат от това техническо допускане еврото поевтинява с 1.5% спрямо долара през 2023 г.

⁷ Низходящият наклон на ценовата крива при фючърсните договори за суровините може да се обясни с пазарното състояние, наречено *backwardation* и означаващо имплицитното предимство физически да се притежава една суровина за използване в бъдещ момент в сравнение с това, тя да бъде налична за използване след изпълнението на договор. Това означава, че в момента на сключване на фючърския договор икономическите агенти са склонни да дисконтират стойността на суровината, която трябва да бъде доставена в по-далечно бъдеще, като по този начин фючърската цена сигнализира за поевтиняване на суровините в дългосрочен хоризонт, въпреки че е възможно тази ценова динамика да не се реализира на спот пазара и суровините да поскъпнат.

то на тези суровини. За 2024 г. е направено допускане, че цените на неенергийните продукти ще се повишат в съответствие с растежа на глобалната икономическа активност и търговия.

Допусканията в прогнозата включват пазарните очаквания към 30 декември 2022 г. за продължаващо силно повишение на краткосрочните лихвени проценти на паричния пазар в еврозоната до третото тримесечие на 2023 г., последвано от постепенно слабо понижаване през останалата част от прогнозния период.

Икономическа активност в България

През първите девет месеца на 2022 г. годишният растеж на реалния БВП възлезе на 3.7% според сезонно неизгладените данни на НСИ⁸. Наличните конюнктурни показатели⁹ за четвъртото тримесечие на 2022 г. дават индикации за продължаващо нарастване на верижна база на реалния БВП с темп, сходен с този от предходното тримесечие. Общо за 2022 г. очакваме икономическата активност в България да се повиши с 3.4%, като най-голям положителен принос за растежа на реалния БВП ще имат изменението на запасите и частното потребление, докато приносът на нетния износ и инвестициите ще е отрицателен. Натрупването на запаси от суровини, материали и готови продукти през 2022 г. вероятно се дължи на очакванията на фирмите за продължаващо повишение на цените и на затрудненото функциониране на глобалните вериги за доставки, а също така и на по-големия размер на незавършено производство (например в строителството и преработващата промишленост).

⁸ На 19 октомври 2022 г. НСИ публикува ревизирани годишни и тримесечни данни за БВП и компонентите му по елементи на разходите за крайно потребление, по производствения метод и по метода на доходите. Ревизията на БВП по сезонно неизгладени данни обхваща периода след четвъртото тримесечие на 2007 г. За повече информация виж акцента „Ревизия на данните за БВП“ в „Икономически преглед“ (брой 3/2022 г.).

⁹ Имат се предвид показателите за доверие на потребителите, бизнес климата, индексите за производство в индустрията, за оборота в промишлеността и в търговията на дребно.

През 2023 г. очакваме растежът на реалния БВП да се забави съществено до 0.4% главно в резултат на намаляване на натрупаните в икономиката запаси поради отслабване на стимулите за фирмите да поддържат високи наличности от суровини, материали и готови продукти. Промяната в поведението на фирмите ще отразява както допусканията за понижение на годишна база на цените в евро на голяма част от суровините на международните пазари и влошаването на перспективите пред икономическата активност в България и в глобален план, така и очакваното повишаване на цената на банковото финансиране. Очакваме отрицателният принос на нетния износ да се разшири слабо през 2023 г. поради понижение на износа на стоки. Износът на стоки през 2023 г. ще бъде ограничаван от допусканото отслабване на икономическата активност в основните търговски партньори на България, както и от специфични за България фактори, свързани със забраната за износ към страни, различни от Украйна, на нефт и нефтопродукти, произведени от руски петрол¹⁰, а също и с планирани ремонтни дейности в едни от най-големите предприятия в сектори-

¹⁰ Забраната се очаква да влезе в сила от 5 февруари 2023 г. За повече информация виж [Официален вестник на Европейския съюз \(L 322\) от 16 декември 2022 г.](#) Според оценки на БНБ петролните продукти, които попадат под забраната за износ към страни, различни от Украйна, представляват 3.1% от общия български износ на стоки в номинално изражение през периода януари – септември 2022 г., като този дял е сравнително постоянен в периода от 2014 г. до 2022 г. В прогнозата е направено техническо допускане, че забраната за износа няма да засегне производствения процес в България и износа на петролни продукти, които не попадат под санкциите. В допълнение в прогнозата не е заложено допълнително пренасочване на българския износ на попадащите под санкциите петролни продукти към Украйна. През периода януари – септември 2022 г. износът на български петролни продукти, включени в списъка за забрана за износ, насочени към Украйна, се е увеличил значително и представлява 1.2% от общия износ на стоки от България при 0.1% дял средно за периода от януари 2014 г. до септември 2022 г.

те на преработващата промишленост¹¹ и производството на електроенергия¹². Тези фактори се прогнозира да повлияят негативно и върху вноса на стоки, тъй като българският износ на петролни продукти и неблагородни метали се характеризира с висок дял на внесена добавена стойност¹³. В допълнение прогнозираното понижение на натрупаните в икономиката запаси, които също се характеризират с висок вносен компонент, е друг фактор, който се очаква да ограничи растежа на вноса на стоки в реално изражение и по този начин да ограничи разширяването на отрицателния принос на нетния износ за изменението на БВП през 2023 г. Същевременно вътрешното търсене се предвижда да ускори темпа си на растеж през 2023 г., за което изцяло ще допринесе силното нарастване на инвестициите в основен капитал под влияние на заложеното в прогнозата техническо допускане за профила на усвояване на средствата по Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) от страна както на частния, така и на публичния сектор. Същевременно инвестициите на частния сектор, които не са свързани със съфинансиране и грантове по НПВУ, се предвижда да се понижат слабо през 2023 г. в условията на повишена неси-

¹¹ През второто тримесечие на 2023 г. се очаква спад на преработените обеми на медна руда в едно от най-големите металургични предприятия в България [поради извършване на ремонтни дейности](#). Това ще доведе до спад на производството на годишна база, тъй като през 2022 г. предприятието е работило с целия си производствен капацитет без прекъсване. По оценки на БНБ дялът на дружеството в общия български износ на стоки в номинално изражение възлиза на близо 8% за периода януари – септември 2022 г.

¹² През 2023 г. АЕЦ „Козлодуй“ се очаква да работи с намалена мощност 70 дни (спрямо 50 дни през 2022 г.) поради планирани ремонтни дейности. Това ще доведе до спад на производството, особено през второто тримесечие на 2023 г., тъй като част от ремонтните дейности (с продължителност 35 дни) са планирани за края на април и за май 2023 г., докато през тези два месеца на 2022 г. централата е работела с пълен капацитет. Електроенергията представлява 3.3% от общия български износ на стоки в номинално изражение за периода януари – септември 2022 г., като АЕЦ „Козлодуй“ е най-големият производител на електроенергия в страната, осигурявайки над една трета от националното ѝ годишно производство.

¹³ Използваната чуждестранна добавена стойност в износа на петролни продукти и метали от България е оценена съответно на 81.1% и 58.5% спрямо 36.8% средно за износа на стоки и услуги. За оценката са използвани данни от таблици „ресурс-използване“ на ОИСП (*TiVA database 2021*) за 2018 г.

гурност, нараснали производствени разходи и влошаване на условията за финансиране. По отношение на разходите за крайно потребление прогнозата е за свиване на положителния им принос за растежа на вътрешното търсене през 2023 г., който ще се определя най-вече от задържане на правителственото потребление на равнището от 2022 г. и в по-малка степен – от по-слабо нарастване на частното потребление спрямо предходната година. При прогнозата за правителственото потребление е използвано допускане за ограничена във времето продължителност на действието на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет за 2022 г.¹⁴ през текущата 2023 г., като са направени допълнителни технически допускания за динамиката на отделните компоненти на потреблението. В прогнозата е заложен спад на разходите за междинно потребление на правителството след значителното им увеличение през 2022 г. Същевременно растежът на възнагражденията в публичния сектор се очаква да се ускори, но това се отразява частично и при прогнозата за годишния растеж на дефлатора на правителственото потребление, поради което по-високите възнаграждения допринасят в ограничена степен за нарастването на правителственото потребление през 2023 г. Фактори, които ще ограничават растежа на частното потребление, са прогнозираното забавяне на растежа на реалния разполагаем доход на домакинствата в условията на запазваща се висока инфлация, очакваното забавяне на растежа на потребителските кредити, както и повишените стимули за спестяване в условията на покачващи се лихвени проценти.

Прогнозираме растежът на икономическата активност да се ускори до 3.2% през 2024 г., което ще се дължи главно на формирането на нисък положителен принос на нетния износ поради възстановяването на растежа на износа на стоки в

¹⁴ Има се предвид Законът за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г., обнародван в „Държавен вестник“, бр. 104 от 30 декември 2022 г.

съответствие с техническото допускане за динамиката на външното търсене и приключването на ремонтните дейности, ограничаващи износа на българската икономика през 2023 г. Вътрешното търсене ще продължи да нараства със сравнително висок темп, за което ще допринесе прогнозираното ускоряване на растежа на разходите за крайно потребление. Процесите в развитието на пазара на труда имат водеща роля за прогнозираната възходяща динамика на частното потребление, тъй като очакваното допълнително увеличаване на недостига на работна сила ще оказва натиск за растеж на доходите от труд с темп, който е по-висок от този на производителността на труда и инфлацията. Същевременно очакваме правителственото потребление да нарасне през 2024 г. при допускане за преустановяване на прогнозирания през 2023 г. спад на междинното потребление и за нарастване на този компонент с темп, близък до прогнозираната инфлация за 2024 г. Очакваме инвестициите в основен капитал да продължат да нарастват през 2024 г., макар и с по-нисък темп спрямо този през 2023 г., подкрепяни както от проекти, финансирани с национални средства, така и от продължаващо усвояване на средства по НПВУ. Прогнозираме изменението на запасите през 2024 г. да продължи да има отрицателен принос за растежа на БВП, но този принос ще се свие значително спрямо предходната година.

Платежен баланс

Очакваме през 2022 г. текущата сметка на платежния баланс да приключи с нисък дефицит като процент от БВП вследствие на негативното салдо по търговията със стоки. Прогнозираме дефицитът по текущата сметка да се разшири до -1.7% от БВП през 2023 г., след което да се свие слабо през 2024 г. Описаната динамика се определя главно от прогнозата за баланса по търговията със стоки, дефицитът по който се прогнозира да се разшири значително като процент от БВП през 2023 г. и впоследствие да се свие през 2024 г. Същевременно очакваме излишъкът по търговия-

та с услуги да се повиши постепенно като процент от БВП през прогнозния хоризонт вследствие най-вече на по-значителния растеж на износа на услуги спрямо този на вноса, за което ще допринесат продължаващото възстановяване след пандемията от *COVID-19* на туристическите посещения в страната и силният растеж на износа на компютърни и информационни услуги. Потиснатата икономическа активност в страната през 2023 г. се очаква да доведе до сравнително нисък в исторически план дефицит като процент от БВП по статия „първичен доход, нето“ в резултат на по-ограниченото изплащане към нерезиденти на дивиденди както за 2023 г., така и за 2024 г. Според прогнозата излишъкът по статия „вторичен доход, нето“ ще се повиши като процент от БВП в периода 2022–2024 г. най-вече поради по-високите входящи трансфери към сектор „държавно управление“. През първите десет месеца на 2022 г. беше регистриран дефицит по капиталовата сметка на платежния баланс, дължащ се на увеличените изплатени средства за закупуване на квоти за въглеродни емисии, но за прогнозния хоризонт очакваме постепенно нарастващ излишък като процент от БВП поради допусканото нарастване на входящите капиталови трансфери по НПВУ.

Пазар на труда

Броят на заетите лица се повиши с 1.4% на годишна база през първите девет месеца на 2022 г. в резултат на отчетения растеж в сектора на услугите и най-вече в подсектор „търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство“. Този подсектор бе сред най-силно засегнатите от разпространението на пандемията от *COVID-19* през 2020 г. и заетостта в него все още не е достигнала нивата си от преди пандемията. Очакваме общо за 2022 г. заетостта да се е повишила с 1.2%. През 2023 г. прогнозираме слабо понижение на заетостта от 0.2% в съответствие с прогнозираното забавяне на икономическата активност в страната. Очакваното подобряване на външната среда и ускорява-

не на растежа на реалния БВП в България през 2024 г. ще доведат до нарастване на заетостта, но растежът ѝ ще бъде ограничен (до 0.3%) поради неблагоприятните демографски процеси в страната. Същевременно намаляването на населението в трудоспособна възраст ще е фактор за постепенно понижаване на коефициента на безработица от 4.3% през 2022 г. до 4.0% през 2024 г. Растежът на реалната производителност на труда се очаква да възлезе на 1.9% през 2022 г. и да се забави до 0.5% през 2023 г. в съответствие с по-слабата икономическа активност в страната. Според прогнозата производителността на труда ще се повиши с 2.9% през 2024 г. в резултат на очакваното повишение на БВП при ограничено нарастване на броя на заетите лица. Затегнатите условия на пазара на труда в комбинация със силното нарастване на потребителските цени и инфлационните очаквания допринесоха за значителното повишение на компенсацията на един нает със 17.5% през периода януари – септември 2022 г. Очакваме растежът на компенсацията на един нает да достигне 17.7% средно за 2022 г. и да се понижи до 10.7% през 2023 г. и до 9.1% през 2024 г. в съответствие с прогнозираното забавяне на инфлацията. В същото време задълбочаването на недостига на работна сила в страната ще продължи да оказва натиск за по-висок реален растеж на заплатите спрямо нарастването на производителността на труда през целия прогнозен период, което ще подкрепя растежа на реалния разполагаем доход на домакинствата. Повишението на номиналните разходи за труд на единица продукция се очаква да е достигнало 15.5% през 2022 г. Очакваме растежът на номиналните разходи за труд на единица продукция да се забави през останалата част от прогнозния период поради по-слабото нарастване на доходите от труд, но да остане сравнително висок в исторически план (10.1% през 2023 г. и 6.0% през 2024 г.) в резултат на ограниченото предлагане на труд в страната. Тези процеси е възможно да доведат до намалена ценова конкурентоспособност на българските фирми и съответно да започ-

нат да ограничават износа на страната в дългосрочен хоризонт.

Паричен сектор

Режимът на паричен съвет в България предполага сравнително бързо предаване на паричната политика на ЕЦБ към монетарните условия в страната. Предприетите от ЕЦБ повишения на основните лихвени проценти в еврозоната през втората половина на 2022 г. се отразиха в съществено покачване на лихвените проценти на межубанковия паричен пазар в България от края на третото тримесечие на годината. Същевременно в условията на значителна ликвидност в банковата система бе отчетено сравнително слабо повишение на лихвените проценти по депозитите и кредитите в страната. Въз основа на пазарните очаквания за по-нататъшно затягане на паричните условия в еврозоната очакваме започналата тенденция към покачване на лихвените проценти по кредитите и депозитите да се засили и те да достигнат най-високите си стойности в края на 2023 г. и в началото на 2024 г., след което да се стабилизират на достигнатите нива.

В съответствие с очакваното повишение на лихвените проценти по кредитите през прогнозния период предвиждаме растежът на кредита както за домакинствата, така и за нефинансовите предприятия да се забави спрямо сравнително високите темпове, наблюдавани през 2022 г. За по-ниското нарастване на кредита за частния сектор през 2023 г. влияние ще оказват и прогнозираното отслабване на инфлационния натиск, както и забавянето на растежа на частното потребление и слабата инвестиционна активност на фирмите, която не е свързана със съфинансиране и грантове по НПВУ. Потенциален ограничаващ ефект върху кредитната активност от страна на предлагането се очаква да имат и обявените от БНБ повишения на антицикличния капиталов буфер до 1.5%, в сила от 1 януари 2023 г., и до 2.0%, в сила от 1 октомври 2023 г. Прогнозираното повишение на лихвените проценти по депозитите и продължаващото нарастване на реалния разполагаем доход на дома-

кинствата ще допринасят за запазване на сравнително висок темп на растеж на депозитите на неправителствения сектор в банковата система през прогнозния период. Същевременно очакваното забавяне на темпа на увеличение на печалбите на фирмите в секторите, свързани с производство и разпределение на енергийни продукти, ще оказва влияние за по-бавно нарастване на депозитите на нефинансовите предприятия.¹⁵

Инфлация

През 2022 г. се наблюдаваше тенденция към ускоряване на годишния темп на изменение на потребителските цени, който достигна най-висока стойност от 15.6% през септември 2022 г. Впоследствие инфлацията, измерена чрез хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ), се забави до 14.3% през декември 2022 г. Вследствие на низходящата динамика на цените на енергийните суровини (природен газ, електроенергия и петрол) на международните пазари.¹⁶

Динамиката на инфлацията през прогнозния период зависи в голяма степен от заложените технически допускания както за траекторията на цените на основни суровини на международните пазари, така и за ефектите от влиянието на прилаганите към момента фискални мерки за подкрепа на домакинствата и фирмите. При изготвянето на прогнозата е използвана информация, налична към 30 декември 2022 г., за приетите от правителството мерки, които включват: преустановяване на компенсационната схема за цените на горивата за физическите потребители (в размер на 0.25 лв./литър гориво), считано от

¹⁵ В прогнозата не са отразени ефекти от евентуално въвеждане на еврото в България през 2024 г. Върху банкнотите в обращение, които се очаква да намалееят преди приемането на еврото в резултат на трансформирането им в депозити с цел по-лесно превалутиране. Същевременно при депозитите на неправителствения сектор може да се очаква ускорено нарастване. Прогнозата не включва и потенциални ефекти от присъединяване на България към еврозоната върху целия паричен сектор, които се предвижда да бъдат по-съществени по отношение на баланса на БНБ.

¹⁶ Средногодишната инфлация възлезе на 13.0% през 2022 г. спрямо 2.8% през 2021 г.

1 януари 2023 г.¹⁷; увеличение на акцизната ставка на тютюневите изделия съгласно Закона за акцизите и данъчните складове¹⁸; удължаване до 31 декември 2023 г. на намалените данъчни ставки за доставка на хляб и брашно и на ресторантьорски и кетъринг услуги в размер съответно на 0% и 9%¹⁹. Относно решенията на Народното събрание за удължаване на срока на действие на програмата за предоставяне на компенсации за стопанските потребители на електроенергия в размер на 100% от разликата между цената на електроенергията на „Българска независима енергийна борса“ и ревизирия праг от 200 лв. (през втората половина на 2022 г. прагът бе 250 лв.)²⁰ до 31 декември 2023 г. в прогнозата е направено допускане, че мярката ще остане в сила през целия прогнозен период в съответствие с допусканията по отношение на външната среда за дълготрайно запазване на високите цени на електрическата енергия.

Годишната инфлация се очаква да се забави до 4.2% в края на 2023 г. (при интервал от 0.0% до 9.5% при 60% вероятност според конструираното вероятностно разпределение) и до 3.3% в края на 2024 г. (при интервал от -1.4% до 10.1% при 60% вероятност според конструираното вероятностно разпределение). Очакваната низходяща динамика е резултат от дефлационната външна среда в съответствие с допусканията за понижения на цените в евро на петрола и храните на международните пазари. Въпреки същественото

забавяне на инфлацията в края на 2023 г., средно за 2023 г. очакваме тя да остане висока (7.0%), тъй като в краткосрочен план натискът върху производствените цени, включително поради минали увеличения на цените на суровините, ограниченото предлагане и недостига на работна ръка, ще продължи да се отразява върху потребителските цени. Вътрешни за страната фактори с проинфлационно влияние през целия прогнозен хоризонт се очаква да бъдат прогнозираният растеж на разходите за труд на единица продукция и растежът на частното потребление. В съответствие с тях базисната инфлация се очаква да продължи да има значителен положителен принос за общата инфлация до края на прогнозния период, като през 2023 г. средногодишната базисна инфлация се очаква да се ускори спрямо 2022 г. и да остане висока и през 2024 г. В прогнозата е направено допускане, че административно определяните цени ще нарастват пропорционално на разходите за труд на фирмите, с изключение на цените на централното газоснабдяване и на ВиК услугите. За цената на централното газоснабдяване е направено техническо допускане, че ще следва цената на природния газ на международните пазари. Заложени в прогнозата увеличения на цените на ВиК услугите са в съответствие с одобрените от Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР) през 2022 г. бизнес планове за развитието на ВиК дружествата в страната и посочените в тях прогнозни цени за доставка на вода и канализационни услуги за битови потребители.²¹

¹⁷ Компенсацията за крайните потребители на транспортни горива беше удължена до края на 2022 г. с [Постановление за одобряване на допълнителни разходи по бюджета на Министерството на финансите за 2022 г.](#) за отпускане на допълнителни 38 млн. лв. към първоначално заложените в бюджета 150 млн. лв. за финансиране на мярката.

¹⁸ Акцизният календар бе приет със [Закона за изменение и допълнение на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс](#).

¹⁹ Периодът на действие на намалената ставка за ДДС беше удължен до края на 2023 г. със [Закона за изменение и допълнение на Закона за данък върху добавената стойност](#).

²⁰ За повече информация виж следните две решения на Народното събрание: <https://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?sessionId=C9CBE963EA64B1DEB25B614E75BCD7BB?idMat=180034>; <https://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?idMat=181202>.

²¹ За повече информация виж [прессъобщението на КЕВР от 30 декември 2022 г.](#)

РЕВИЗИИ В ПРОГНОЗАТА

В сравнение с макроикономическата прогноза от септември 2022 г. текущите очаквания са за по-висок растеж на реалния БВП през 2022 г. и през 2023 г. и за по-нисък растеж през 2024 г. Извършената на 19 октомври 2022 г. от НСИ ревизия на историческите редове от данни за БВП и постъпилата отчетна информация за третото тримесечие на 2022 г. имат съществен принос за ревизиите в прогнозата за БВП и компонентите му през 2022 г. и 2023 г. спрямо прогнозата от септември 2022 г., особено по линия на частното потребление и изменението на запасите.

За 2022 г. растежът на реалния БВП е повишен с 0.6 процентни пункта, което отразява възходяща ревизия по отношение на нетния износ и частното потребление. Тези ревизии в компонентите на БВП са само частично компенсирани от прогнозирания по-нисък положителен принос на изменението на запасите и по-голям спад на инвестициите в основен капитал спрямо макроикономическата прогноза от септември 2022 г. По-ниското ниво на инвестициите в основен капитал в текущата прогноза се дължи в по-голяма степен на правителствения сектор и е вследствие както на низходящата ревизия в отчетните данни за 2021 г., извършена от НСИ през октомври 2022 г., така и на по-слабо от очакваното в прогнозата на БНБ от септември 2022 г. изпълнение на капиталовите разходи, включително и такива по НПВУ.

Ревизията в посока по-висок растеж на реалния БВП през 2023 г. е с 0.3 процентни пункта и се дължи главно на прогнозирано по-силно нарастване на частното потребление и в по-малка степен – на по-високите инвестиции в основен капитал. Основният фактор за по-големия растеж на частното потребление през 2023 г. е прогнозираното повишение на покупателната способност на домакинствата (спрямо очаквания слаб спад в макроикономическата прогноза от

септември 2022 г.) вследствие на възходяща ревизия за растежа на заплатите в частния и публичния сектор през 2023 г., както и поради прогнозирано по-силно нарастване на нетните фискални трансфери към домакинствата. Ревизията при инвестициите е резултат от очаквания по-висок размер на бруто образуването на основен капитал в сектор „гържавно управление“, което се дължи на низходящата ревизия в изходното им ниво за 2022 г. и на очакването за изпълнението на инвестиции по НПВУ, които не са реализирани през 2022 г. Нетният износ е ревизиран в посока по-голям отрицателен принос за изменението на реалния БВП, което се дължи главно на прогнозиран спад през 2023 г. на износа на стоки (спрямо растеж в прогнозата от септември 2022 г.). Тези изменения отразяват промените в допусканията за развитието на външната среда и включването в прогнозата на специфични фактори, които ще ограничават износа на стоки през 2023 г.

През 2024 г. растежът на икономическата активност е понижен с 0.2 процентни пункта спрямо този от макроикономическата прогноза през септември 2022 г. под влияние най-вече на заложените по-нисък растеж на инвестициите в основен капитал от страна както на частния, така и на публичния сектор. Тази динамика е в съответствие с допусканията за по-нисък темп на усвояване на средства по многогодишната финансова рамка за периода 2021–2027 г. В началото на програмния период, както и с очакваното по-съществено влошаване на условията за финансиране на частния сектор. Очакваният растеж на частното потребление е повишен, което отразява възходящата ревизия на реалния разполагаем доход на домакинствата в текущата прогноза спрямо тази от септември 2022 г. По отношение на нетния износ също е направена ревизия в посока по-висок положителен принос, което се определя от прогнозирания по-висок растеж на износа

на стоки и услуги през 2024 г. спрямо предходната прогноза.

Прогнозата за инфлацията в края на 2023 г. е ревизирана с 0.1 процентни пункта в посока по-висок растеж на потребителските цени, което се дължи на стоките и услугите с административно определяни цени, тютюневите изделия и подкомпонентите на базисната инфлация. Прогнозата за инфлацията в края на 2024 г. е ревизирана с 0.1 процентни пункта в посока по-нисък растеж на цените вследствие на низходяща ревизия на инфлацията при храните и енергийните продукти. Инфлацията в групата на храните през периода 2023–2024 г. е ревизирана надолу, което се дължи на промените в допусканията за цените на основни суровини на международните пазари. При цените на енергийните продукти (без тези с административно определяни цени) се очаква по-голям спад на годишна база в края на 2023 г. и по-слабо понижение в края на 2024 г. спрямо прогнозата от септември 2022 г., което отразява ревизираните допускания за международната цена на петрола в евро. Прог-

нозираният по-висок растеж на разходите за труд на единица продукция е основен фактор за възходящата ревизия в годишния темп на нарастване на цените в групите на услугите и нехранителните стоки през целия прогнозен период.

Ревизии в прогнозата за БВП и за инфлацията (12 януари 2023 г. спрямо 30 септември 2022 г.)

Годишен темп на изменение, %	Прогноза към 12 януари 2023 г.				Прогноза към 30 септември 2022 г.				Ревизия (процентни пунктове)			
	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.
БВП по постоянни цени	7.6	3.4	0.4	3.2	4.2	2.8	0.1	3.4	3.4	0.6	0.3	-0.2
Частно потребление	8.8	4.0	3.3	4.4	8.0	3.4	1.7	3.6	0.8	0.6	1.6	0.8
Правителствено потребление	0.4	6.5	0.0	1.9	4.0	6.0	0.1	2.0	-3.6	0.5	-0.1	-0.1
Брутно образуване на основен капитал	-8.3	-4.6	11.1	1.8	-11.0	-1.5	7.2	4.8	2.7	-3.1	3.9	-3.0
Износ на стоки и услуги	11.0	8.4	-0.4	4.8	9.9	8.9	1.5	4.2	1.1	-0.5	-1.9	0.6
Внос на стоки и услуги	10.9	11.1	2.9	4.0	12.2	13.6	2.2	3.7	-1.3	-2.5	0.7	0.3
ХИПЦ в края на периода	6.6	14.3	4.2	3.3	6.6	14.9	4.1	3.4	0.0	-0.6	0.1	-0.1
Базисна инфлация	3.2	11.6	7.9	5.5	3.2	11.8	7.8	5.3	0.0	-0.2	0.1	0.2
Енергийни продукти	35.0	17.5	-5.8	-0.3	35.0	25.5	-5.5	-1.1	0.0	-8.0	-0.3	0.8
Храни	8.1	25.9	2.0	2.1	8.1	23.1	3.4	3.6	0.0	2.8	-1.4	-1.5
Стоки и услуги с административно определяни цени и тютюневи изделия	3.0	6.0	2.9	1.6	3.0	7.6	0.8	0.7	0.0	-1.6	2.1	0.9

Забележка: След изготвянето на прогнозата, на 16 януари 2023 г. от НСИ бяха публикувани отчетните данни за ХИПЦ през декември 2022 г., които показват инфлация от 14.3%. По подкомпоненти на ХИПЦ се наблюдават известни разлики между действителната и прогнозираната инфлация с взаимно компенсиращ се ефект.

Източник: БНБ.

РИСКОВЕ ПРЕД РЕАЛИЗИРАНЕТО НА ПРОГНОЗАТА

Базисният сценарий на прогнозата се характеризира с много висока несигурност за измененията във външната среда, дори и в краткосрочен план, в резултат на продължаващия военен конфликт между Русия и Украйна. Допълнителна несигурност пред текущата прогноза произтича от политическата ситуация в страната, която се отразява в отсъствие на приет държавен бюджет за 2023 г. и на средносрочна бюджетна прогноза, поради което динамиката на правителствените разходи през прогнозния период може да бъде обособена главно с технически допускания. При отчитане на заложените в базисния сценарий допускания оценяваме рисковете пред прогнозата за растежа на реалния БВП като балансиран за 2022 г. и 2023 г., докато за 2024 г. преобладават рискове за реализиране на по-нисък растеж на реалния БВП на България.

В краткосрочен период е възможно растежът на реалния БВП в България да е по-висок при по-благоприятно икономическо развитие в основните търговски партньори на страната или при по-продължително поддържане на високи наличности на запаси от фирмите спрямо базисния сценарий. В резултат на продължаващия военен конфликт в Украйна външната среда ще продължи да бъде източник на рискове пред прогнозата поради възможността за по-голямо и по-продължително от очакваното нарастване на цените на основни суровини на международните пазари, по-значително повишаване на несигурността и задълбочаване на затрудненията при функционирането на глобалните вериги за доставки. Рисковете, свързани с потенциален недостиг на природен газ в България и в основните търговски партньори на страната, изглеждат ограничени за текущата зима, но е вероятно да нараснат отново през зимния период на 2023–2024 г. Друг риск за реализиране на по-нисък икономически растеж произтича от потенциално по-бързо и по-голямо увеличение на лихвените проценти в САЩ, Обединеното кралство и в евро-

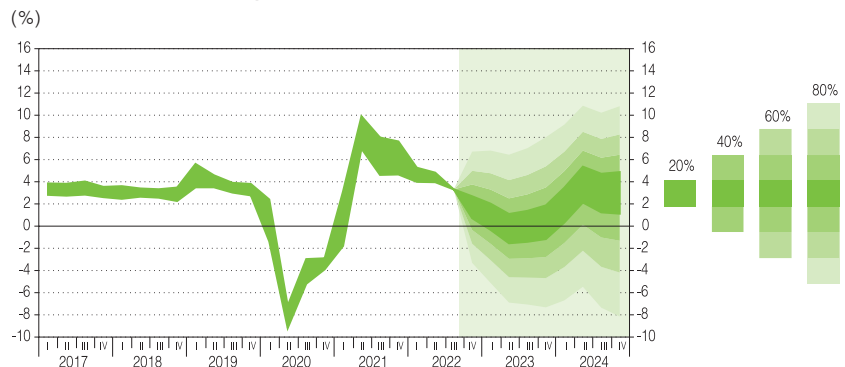
зоната спрямо техническите допускания, заложен в базисния сценарий, съчетано със засилване на степента на пренасяне на това увеличение върху лихвените проценти в България. Значителен риск пред реализирането на прогнозата за икономическата активност произтича и от възможността за по-бавно изпълнение на инвестиционните проекти по НПВУ и по-бавно усвояване на средства по европейски програми спрямо времеви профил, включен в базисния сценарий. Рисковете по отношение на заложен профил на изпълнение на проектите по НПВУ от правителствения и частния сектор се оценяват като високи с оглед на взетото на 12 януари 2023 г. решение от Народното събрание за задължаване на Министерския съвет да промени Плана за възстановяване и устойчивост в частта на сектор „енергетика“²².

Несигурността по отношение на прогнозата за даден показател може да бъде илюстрирана графично чрез ветрилообразна графика. Лентите на графиката, оцветени с определен цвят, задават интервал, в който с определена вероятност се очаква да попадне реализацията на прогнозираната

²² За повече информация виж [проекта на решение](#), внесен в Народното събрание.

величина²³ (за повече подробности виж бележката към следващата графика). Обичайно всеки такъв интервал се разширява с увеличаване на прогнозния хоризонт, което отразява нарастващата несигурност по отношение на по-далечното бъдеще. Средната лента на графиката, отбелязана с най-тъмен цвят, включва базисния сценарий за годишното изменение на реалния БВП, като според построеното разпределение вероятността действителната величина да попадне в тази лента е 20% за всяко от тримесечията. Поради несигурността относно развитието на войната в Украйна във времето, интервалът на несигурност в текущата прогноза е по-широк от обичайното, дори и в краткосрочен хоризонт, което е видно от профила на ветрилообразната графика още от четвъртото тримесечие на 2022 г. Според илюстрираното вероятностно разпределение за 2023 г. с 60% вероятност годишният темп на изменение на реалния БВП се очаква да е в интервала от -4.3% до 4.8%.

Ветрилообразна графика за очаквания годишен темп на изменение на реалния БВП

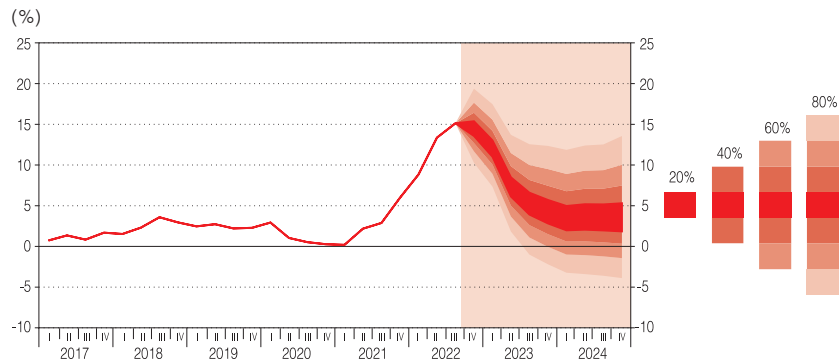
Забележка: На графиката е показана историческата серия и прогнозата за годишния растеж на реалния БВП по сезонно неизгладени данни. Ветрилообразната графика представя експертните възгледи на изготвилите прогнозата за несигурността по отношение на прогнозираната величина на база вероятностно разпределение. В отчетния период са показани ревизиите на оценките за растежа на БВП, като по-скорошните отчетни периоди са ревизирани по-малък брой пъти и съответно ивицата се стеснява. Средната лента на графиката за прогнозния хоризонт, отбелязана с най-тъмен цвят, включва централната прогноза, а според построеното разпределение вероятността действителната величина да попадне в тази лента е 20% за всяко от тримесечията. Ако към средната лента се прибавят съседните ленти от двете ѝ страни (в еднакъв по-светъл цвят), то общо се покриват 40% от вероятностната маса. Така с добавянето на всяка двойка ленти в еднакъв цвят вероятността стойността да попадне там се увеличава с по 20 процентни пункта, докато се стигне до 80%. Вероятността реализираната стойност да не попадне в оцветената част от графиката според избраното разпределение е 20%.

Източник: БНБ.

²³ Ветрилообразната графика е конструирана на база на така нареченото асиметрично експоненциално разпределение. За представянето на преценката на екипа, изготвящ прогнозата, относно несигурността на прогнозните стойности, е необходимо да се направи оценка съответно на *общата несигурност за прогнозата* (чрез определяне на дисперсията σ на разпределението) и на така наречения *баланс на рисковете* (чрез определяне на параметъра за асиметрия ν на разпределението), който показва в каква посока се счита за по-вероятно реализираната стойност да се отклони от прогнозната. Балансът на рисковете се определя субективно от изготвящите прогнозата на база възможни промени в структурата на икономиката, неточности в наличната информация към момента на изготвяне на прогнозата, несъвършенства в използваните методи за прогнозиране, предстоящи решения по икономическата политика и други. За определянето на общата несигурност пред прогнозата се използват исторически данни за средния размер на допуснатата прогнозна грешка от експертите на БНБ при изготвяне на предходни прогнози. В текущо конструираните ветрилообразни графики прогнозната грешка е завишена с 40% за първите две години и с 50% за третата година спрямо обичайното. За повече информация относно изготвянето на ветрилообразната графика виж акцент „Измерване и представяне на несигурността при прогнозирането на икономически показатели“ в „Икономически преглед“ (брой 1/2012 г.).

Прег реализирането на прогнозата за инфлацията за целия прогнозен период преобладават рисковете за по-силно нарастване на цените спрямо базисния сценарий. Тези рискове са свързани с динамиката на международните цени на енергийните суровини и храните, както и с евентуално по-силно и често индексирание на заплатите и социалните плащания с инфлацията спрямо заложеното в базисния сценарий, включително заради недостига на работна сила и политическия цикъл в страната, което ще е предпоставка за по-висок растеж на частното потребление и на разходите за труд на единица продукция. При такъв сценарий следва да се очаква промяна в начина на ценообразуване на фирмите, включително в скоростта и степента на пренасяне на повишените разходи за производство върху крайните потребителски цени. Предпоставка за по-висока инфлация би представлявала още реализацията на по-големи от заложените в базисния сценарий повишения на регулираните цени на електроенергията за битови потребители, топлинната енергия и ВиК услугите в съответствие с трайно повишените разходи за тяхното производство. В допълнение евентуално прекратяване на периода на действие на въведената мярка за компенсирание на фирмите за високите цени на електроенергията, удължен до края на 2023 г., и която е заложена да действа през целия прогнозен хоризонт в базисния сценарий, би довело до по-висока от прогнозираната инфлация в средносрочен период. Ветрилообразната графика за инфлацията показва, че с 60% вероятност годишната инфлация при потребителските цени в края на 2023 г. ще бъде в интервала от 0.0% до 9.5%.

Ветрилообразна графика за очакваната инфлация на годишна база в края на периода

Забележки: Ветрилообразната графика представя експертните възгледи на изготвилите прогнозата за несигурността по отношение на прогнозираната величина на база вероятностно разпределение. Средната лента на графиката, отбелязана с най-тъмен цвят, включва централната прогноза, а според построеното разпределение вероятността действителната величина да попадне в тази лента е 20% за всяко от тримесечията. Ако към средната лента се прибавят съседните ленти от двете ѝ страни (в еднакъв по-светъл цвят), то общо се покриват 40% от вероятностната маса. Така с добавянето на всяка двойка ленти в еднакъв цвят вероятността стойността да попадне там се увеличава с по 20 процентни пункта, докато се стигне до 80%. Вероятността реализираната стойност да не попадне в оцветената част от графиката според избраното разпределение е 20%.

След изготвянето на прогнозата, на 16 януари 2023 г. от НСИ бяха публикувани отчетните данни за ХИПЦ през декември 2022 г., които показват инфлация от 14.3%.

Източник: БНБ.

Прогноза за основните макроикономически показатели за периода 2022–2024 г.

(%)

	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Годишен темп на изменение				
БВП по постоянни цени	7.6	3.4	0.4	3.2
Частно потребление	8.8	4.0	3.3	4.4
Правителствено потребление	0.4	6.5	0.0	1.9
Брутно образуване на основен капитал	-8.3	-4.6	11.1	1.8
Износ на стоки и услуги	11.0	8.4	-0.4	4.8
Внос на стоки и услуги	10.9	11.1	2.9	4.0
ХИПЦ в края на периода¹				
Базисна инфлация	3.2	11.6	7.9	5.5
Енергийни продукти	35.0	17.5	-5.8	-0.3
Храни	8.1	25.9	2.0	2.1
Стоки и услуги с административно определяни цени и тютюневи изделия	3.0	6.0	2.9	1.6
Заетост				
Разходи за труд на единица продукция	3.6	15.5	10.1	6.0
Производителност на труда	7.4	1.9	0.5	2.9
Равнище на безработица (дял от работната сила, %)	5.3	4.3	4.2	4.0
Вземания от неправителствения сектор				
Вземания от предприятия ²	4.7	10.7	4.1	3.7
Вземания от домакинства	13.4	15.6	7.3	6.8
Депозити на неправителствения сектор	9.1	14.0	9.3	8.1
Процент от БВП				
Текуща сметка на платежния баланс	-0.5	-0.2	-1.7	-1.6
Търговски баланс	-4.1	-5.6	-7.4	-6.7
Услуги, нето	5.7	6.3	6.5	6.6
Първичен доход, нето	-3.3	-2.7	-2.4	-2.8
Вторичен доход, нето	1.2	1.8	1.5	1.2
Годишен темп на изменение				
Външни допускания				
Външно търсене	10.7	5.8	2.1	3.4
Средногодишна цена на петрол тип „Брент“ (в долари)	66.5	42.6	-20.3	-4.3
Средногодишна цена на неенергийни продукти (в долари) ³	25.0	4.5	-2.6	3.2
Цена на петрол тип „Брент“ в края на периода (в долари)	78.7	14.1	-13.3	-4.0
Цена на неенергийни продукти в края на периода (в долари)	16.3	-1.4	3.8	3.4

¹ След изготвянето на прогнозата, на 16 януари 2023 г. от НСИ бяха публикувани отчетните данни за ХИПЦ през декември 2022 г., които показват инфлация от 14.3%. По подкомпоненти на ХИПЦ се наблюдават известни разлики между действителната и прогнозираната инфлация с взаимно компенсиращ се ефект.

² Данните се отнасят за нефинансовите предприятия.

³ Цените на неенергийните продукти са претеглени спрямо структурата на българския внос на стоки.

Източник: БНБ.

ISSN 2738-7658 (онлайн)

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА СКУЛПТУРНАТА ГРУПА „ХЕРМЕС И ДЕМЕТРА“, ДЕЛО НА КИРИЛ ШИВАРОВ,
РАЗПОЛОЖЕНА НА ЮЖНАТА ФАСАДА НА СГРАДАТА НА БНБ